

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 3

Збірник наукових праць магістрів ОП
«Дошкільна освіта. Інклюзія»,
«Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт»,
«Практична психологія»,
«Менеджмент. Управління закладом
загальної середньої освіти»

Київ 2025

**УДК 37(063).
973.202 я1**

**Магістерські студії психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету: збірник наукових праць
здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-
Княгницької. Випуск 3. Київ: МДУ, 2025. 522 с.**

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол №2 від 27 листопада 2025 року)

© Колектив авторів, 2025

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

РОЛЬ БАТЬКІВ У РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ

*Світлана Макаренко, кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри дошкільної освіти*

*Валентина Вурвич, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю «Дошкільна освіта»*

THE ROLE OF PARENTS IN THE DEVELOPMENT OF DIALOGICAL SPEECH IN OLDER PRESCHOOL CHILDREN UNDER THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING

*Svetlana Makarenko, candidate of pedagogical sciences, associate professor,
acting head of the preschool education department*

Valentyna Vyrvych, master's student in Preschool Education

Анотація. У статті розглянуто педагогічні умови розвитку діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку за дистанційною формою здобуття освіти. Розкрито особливості комунікативного розвитку дошкільників в умовах онлайн-взаємодії, труднощі та шляхи їх подолання. Визначено роль батьків у розвитку діалогічного мовлення їхніх дітей старшого дошкільного віку в умовах дистанційної форми здобуття освіти.

Ключові слова: діалогічне мовлення, діти старшого дошкільного віку, дистанційна форма здобуття освіти, педагогічні умови, взаємодія, батьки, мовленнєвий розвиток.

Abstract. The article examines the pedagogical conditions for the development of dialogic speech in older preschool children in the context of distance education. It reveals the peculiarities of communicative development under online interaction, outlines the main challenges, and identifies effective pedagogical strategies. The role of parents in the development of dialogic speech of their children of senior preschool age in the conditions of distance education is determined.

Key words: dialogic speech, older preschool children, distance education, pedagogical conditions, interaction, parents, speech development.

В умовах воєнного стану в Україні питання забезпечення безперервності освітнього процесу для дітей дошкільного віку набуває особливої актуальності. Дистанційна форма здобуття освіти постає як вимушена, але водночас потенційно ефективна альтернатива традиційному очному навчанню [3], дозволяючи зберегти освітню взаємодію між педагогами, дітьми та їхніми родинами в умовах обмеженого доступу до закладів дошкільної освіти. Такий формат сприяє не лише підтримці базових освітніх потреб, а й забезпеченню психологічної стабільності, соціальної включеності та розвитку ключових компетентностей дітей, зокрема мовленнєвої, комунікативної сфери. Проте в

дистанційна форма здобуття дошкільної освіти частково обмежує можливості дітей для живого спілкування, тому активна участь батьків у розвитку їхнього діалогічного мовлення стає вирішальною. Саме родина компенсує дефіцит безпосередньої комунікації, створюючи для дитини природне мовленнєве середовище вдома.

Діалогічне мовлення – це природна форма мовленнєвої взаємодії між людьми, у якій відбувається обмін думками, почуттями й інформацією. За визначенням О. Потебні, діалог є живим процесом взаєморозуміння, що базується на чергуванні ролей мовця і слухача, де кожна репліка спонукає наступну [1]. Для дитини дошкільного віку діалогічне мовлення є першою формою мовленнєвого спілкування, завдяки якій вона пізнає навколишній світ, розвиває мислення, емоції та соціальні навички.

На важливості розвитку діалогічного мовлення та формування діалогічної компетентності дошкільників наголошують у своїх дослідженнях А. Богуш, О. Білан, Н. Гавриш, Л. Калмикова, К. Крутій, О. Лещенко, Н. Луцан, О. Полєвікова, Т. Поліщук, Є. Сухенко та ін. Проте науковці зазначають, що експериментально досліджуватися різні аспекти діалогічного мовлення дітей стали лише нещодавно, тому потребують подальшого вивчення.

Теоретичні засади розвитку діалогічного мовлення ґрунтуються на ідеї комунікативно-діяльнісного підходу, згідно з яким мовлення розглядається як активна діяльність, а не як механічне відтворення слів. Саме в діалозі дитина засвоює логіку мислення, соціальні ролі, культурні норми й водночас розвиває власну особистість. Дослідження підкреслюють, що формування діалогічного мовлення починається ще в ранньому дитинстві та проходить кілька етапів: від елементарних форм «запитання-відповідь» до більш складних діалогічних структур, де дитина здатна аргументувати власну позицію. Н. Гавриш розглядає діалогічне мовлення як важливу складову комунікативної компетентності дитини, що формується поступово – від ситуативного обміну фразами до усвідомленого діалогу. А. Богуш звертає увагу, що діалогічне мовлення – це не лише мовленнєвий процес, а й показник загальної культури спілкування, мислення та емоційного розвитку дитини.

Діалогічне мовлення розглядається дослідниками як результат поєднання кількох складових: мотиваційної (потреба у спілкуванні), когнітивної (знання про правила діалогу), операційної (уміння вести розмову) та контрольнокорекційної (здатність оцінювати й коригувати власне мовлення) [1]. Зазначені компоненти досягають певної зрілості у старшому дошкільному віці: дитина вчиться враховувати позицію співрозмовника, емоційно реагувати, висловлювати згоду або незгоду, тобто вступати у справжню комунікацію.

Дослідники діалогічного мовлення дітей дошкільного віку одноставно підкреслюють, що важливою умовою його розвитку є створення мовленнєвого середовища, у якому дитина відчуває безпеку, інтерес і підтримку. К. Колеснік зазначає, що ефективне формування діалогічних умінь можливе лише тоді, коли педагог організовує природні ситуації спілкування, а не лише формальні навчальні вправи [1].

Нині в умовах воєнного стану в Україні актуальною є дистанційна форма

здобуття дошкільної освіти, унормована новим Законом України «Про дошкільну освіту» (ст. 12). Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти визначає: «дистанційна форма здобуття дошкільної освіти – це індивідуалізований процес здобуття дошкільної освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому освітньому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, за обов’язкової участі батьків вихованців» [5, п. 2]. Дистанційна форма передбачає взаємодію педагогів, дітей і батьків у синхронному (онлайн-заняття) або асинхронному (відеоматеріали, завдання для самостійної роботи) режимах із використанням цифрових платформ і засобів комунікації.

Попри зручність дистанційної форми здобуття дошкільної освіти, вона має і певні недоліки щодо розвитку діалогічного мовлення вихованців. Особливо це стосується дітей старшого дошкільного віку, у яких саме формується вміння спілкуватися: діти навчаються розуміти інших, домовлятися, ставити питання – тобто вести діалог.

Таблиця 1

**Порівняльна таблиця впливу
очної та дистанційної форм здобуття дошкільної освіти
на розвиток діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку**

Критерій порівняння	Очна форма	Дистанційна форма	Порівняння
Мовленнєве середовище	Живе спілкування, природна зміна ролей «мовець – слухач»	Спілкування обмежене в часі, діти виступають переважно в ролі слухачів	У реальній взаємодії дитина постійно реагує на слова, міміку, інтонацію інших. Онлайн-середовище зменшує кількість таких стимулів та можливість відповісти на них.
Емоційний контакт	Безпосередній зоровий і фізичний контакт, спільна емоційна атмосфера	Опосередкована емоційна взаємодія через екран	Відсутність живої присутності знижує рівень емоційного залучення і бажання говорити.
Ситуативність діалогу	Діти спілкуються в ігрових і побутових ситуаціях, які мають сенс для них	Спілкування відбувається у штучно створених віртуальних умовах із обмеженням у часі	Онлайн-заняття не дають достатньо контексту для природного виникнення діалогу.
Соціальна взаємодія	Колективне обговорення, спільні ігри, парні завдання	Переважно індивідуальна комунікація з педагогом	Онлайн-формат обмежує взаємодію між дітьми, що зменшує розвиток навичок співпраці.
Темп і спонтанність мовлення	Вільний обмін репліками, жива реакція на співрозмовника	Сповільнений темп через технічні затримки, необхідність чекати черги для відповіді	Природність мовлення порушується, діалог втрачає ритм і динаміку.
Мотивація до спілкування	Висока завдяки емоційній	Знижується через формальність	Без відчуття співпричетності дитина сприймає

Продовження табл. 1

	насиченості спільної діяльності	онлайн-спілкування	мовлення як завдання, а не як живу взаємодію.
Роль педагога	Педагог моделює діалог, використовує міміку, жести, ситуації з життя	Обмежений у невербальних засобах, переважає монологічне пояснення	Вихователь у дистанційному форматі має менше інструментів для стимулювання мовленнєвої активності.

В очному освітньому середовищі діалогічне спілкування відбувається постійно і природно – під час ігор, спільних занять, розмов із вихователем чи друзями. В онлайн-режимі, з причин обмеження часу перебування дитини перед екраном, цього бракує – дитина не сповна відчуває живі реакції на свої слова, усмішки, погляди, жести, інтонації. Через це спілкування стає сухішим, а бажання говорити зменшується.

Ще одна проблема – відсутність мовленнєвої практики. На онлайн-заняттях діти частіше слухають, ніж говорять. Спонтанні розмови, обміни репліками майже зникають, залишаються лише відповіді на запитання вихователя (а не спілкування між собою), що робить мовлення більш формальним. Відповідно знижується емоційна активність дитини та її мотивація до спілкування. Розмова перетворюється на завдання, а не на природний обмін думками.

Під час дистанційної форми освіти дітям бракує природних ситуацій для спілкування. У реальному житті діалоги природно виникають у грі, під час спільних дій чи емоційних подій – діти вчаться слухати, чекати своєї черги, домовлятися, реагувати на думки інших. Онлайн це відбувається рідше – спілкування стає штучним, а діти часто почуваються не учасниками, а спостерігачами. Додаються й технічні труднощі: слабкий інтернет, затримки звуку, сторонні шуми вдома. Через це діти можуть перебивати одне одного, не чути відповідей, губити логіку розмови. У результаті діалог стає уривчастим і непослідовним [4].

Відтак, відсутність безпосередньої очної комунікації з однолітками та вихователями, суворі часові рамки дистанційних зустрічей обмежують можливості для вільного тривалого спілкування, що призводить до зниження можливостей розвитку навичок діалогічного мовлення у дітей. Дистанційна форма освіти змінює структуру мовленнєвої взаємодії: дитина має менше можливостей для спонтанного спілкування та емоційного вираження, що впливає на лексичне різноманіття, довжину реплік і логіку обміну думками. Відповідно, дистанційна форма здобуття дошкільної освіти не може повністю замінити живого спілкування, а має компенсаторний або додатковий характер – зокрема, у випадках воєнного стану, карантину або тимчасового обмеження відвідування закладів освіти. Проте при правильному педагогічному підході дистанційна форма може частково компенсувати втрату живого контакту через інтерактивні платформи, ігрові онлайн-завдання та відеоспілкування з однолітками.

Зазначений теоретико-практичний аналіз дав нам змогу визначити педагогічні умови ефективного розвитку діалогічного мовлення дітей старшого

дошкільного віку за дистанційною формою здобуття освіти: інтерактивність цифрового середовища, систематичне використання ігрових технологій, створення позитивної емоційної атмосфери під час онлайн-зустрічей, інтеграція синхронних та асинхронних режимів взаємодії учасників освітнього процесу, активна участь батьків в освітньому процесі.

Основою розвитку діалогічного мовлення дітей за дистанційною формою здобуття дошкільної освіти є, на нашу думку, інтерактивність цифрового середовища. Зокрема, формування освітнього простору, орієнтованого на стимулювання мовленнєвої активності через платформи Zoom, Microsoft Teams, Google Meet та ін. із використанням інтерактивних дошок та мультимедійних елементів. Не менш важливим є систематичне використання інтерактивних методів: ігор-бесід та колективних творчих завдань, адаптованих для онлайн-формату; театралізованих вправ, рольових ігор тощо. Також необхідним є зворотний зв'язок педагога з дітьми: наприклад, після заняття варто обговорити такі відкриті запитання, як «Що вам сподобалося?», «У яку гру ви хотіли б пограти ще раз?» - що стимулює осмислення досвіду та підсилює значущість власного голосу кожної дитини.

Під час кожної онлайн-зустрічі має бути створене емоційно підтримуюче середовище, де діти не бояться помилок та охоче вступають у діалог. Атмосфера співпраці, а не контролю підвищує мовленнєву активність дітей: вихователь слухає, заохочує взаємодію, ставить зустрічні запитання і підтримує самостійне формулювання думок. Професійна готовність педагога до виконання зазначеної педагогічної умови передбачає розуміння онлайн-комунікації та володіння необхідними технічними навичками: як активізувати мовлення, утримувати увагу та використовувати цифрові інструменти для «ефекту присутності». Важливо організовувати обговорення, міні-диспути, творчі завдання, де діти спілкуються між собою, а не лише з вихователем.

Наступною педагогічною умовою ефективного розвитку діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку в умовах дистанційної форми здобуття освіти є систематичне використання педагогом ігрових технологій: рольових і театралізованих ігор в цифровому форматі, дидактичних та творчих ігор з елементами цифрового сторітелінгу (способу передачі інформації через захопливі та емоційні історії або розповіді), гейміфікації. Гра, будучи провідним видом діяльності дошкільників, зберігає свою значущість і у віртуальному просторі – особливо щодо стимулювання діалогічного спілкування.

Зокрема, рольові ігри в онлайн-форматі можуть реалізовуватися через використання віртуальних костюмів, масок та декорацій, що створюють ефект присутності та занурення. Творчі ігри можуть включати елементи цифрового сторітелінгу, коли діти разом створюють історії, доповнюючи одне-одного та розвиваючи сюжет через діалог. Із використанням гейміфікації традиційне обговорення казки може трансформуватися у формат інтерактивної взаємодії з її персонажами, що реалізується через цифрові додатки. Матеріали онлайн-занять можуть набувати мультимедійного характеру у вигляді презентацій, відеоматеріалів, флеш-ігор з інтелектуальним наповненням, інтерактивних книг та візуально-ілюстративних посібників.

Ще однією педагогічною умовою ефективного розвитку діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку в умовах дистанційної форми здобуття освіти, на нашу думку, є створення позитивної емоційної атмосфери під час онлайн-зустрічей. Емоційна складова має особливу вагу, оскільки відсутність безпосереднього фізичного контакту може негативно впливати на мотивацію дітей до активного спілкування [2]. Без емоційного комфорту дитина не буде включатися в діалог. Тому педагог має широко використовувати у віртуальному освітньому просторі музичний супровід, яскраві візуальні елементи та позитивне підкріплення: демонструвати щирий інтерес до висловлювань дітей, підтримувати їхні ініціативи та створювати атмосферу довіри і взаєморозуміння. Наприклад, починати онлайн-зустрічі варто з «кола привітань» один-одному з використанням смайликів або емоційних реакцій «Який у тебе настрій?», щирої похвали від педагога. У процесі занять важливо створити емоційно підтримуюче середовище, де дитина не боїться помилок і охоче вступає в діалог.

Не менш важливою педагогічною умовою ефективного розвитку діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку в умовах дистанційної форми здобуття освіти, на нашу думку, є інтеграція синхронних та асинхронних режимів взаємодії учасників освітнього процесу. Діалогічне мовлення потребує як безпосередньої інтерактивної взаємодії в режимі реального часу, так і можливостей для самостійної роботи та рефлексії. Синхронний режим занять забезпечує живе спілкування та миттєвий зворотний зв'язок, асинхронний дозволяє дітям працювати у власному темпі, неодноразово переглядати матеріали, готувати розгорнуті запитання та відповіді. Оптимальне поєднання цих форм створює гнучкий та адаптивний освітній процес, що враховує індивідуальні потреби кожної дитини. Наприклад: під час онлайн-заняття вихователь організовує рольову гру (синхронно), а по його завершенні пропонує записати короткий відео-діалог з батьками (асинхронно).

Відповідно, однією з провідних педагогічних умов ефективного розвитку діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку ми визначили активну участь батьків в освітньому процесі. За дистанційної форми здобуття дошкільної освіти роль сім'ї набуває особливого значення, оскільки батьки стають посередниками між дитиною та педагогом, помічниками-фасилітаторами. Саме батьки допомагають організувати робоче місце, підтримують дитину під час онлайн-діалогу, беруть участь у виконанні спільних «сімейних завдань» (наприклад, інсценізація казки вдома) тощо.

Співпраця педагога з батьками є необхідною умовою розвитку діалогічного мовлення їхніх дітей: вони допомагають виконувати діалогові завдання під час онлайн-занять та розвивають, підтримують діалогічне мовлення вдома: ставлять відкриті запитання, слухають та уточнюють відповіді, разом читають й обговорюють тексти. Індивідуальний підхід дозволяє адаптувати завдання під рівень розвитку діалогічного мовлення саме їхньої дитини, а поєднання гри і навчання стимулює природне спілкування [1].

Зазначимо, що виконання всіх зазначених педагогічних умов є актуальним і для батьків щодо забезпечення безперервності розвитку діалогічного мовлення

їхньої дитини в закладі дошкільної освіти та в домашньому середовищі. За наявності цих умов дистанційна форма освіти стає живим процесом, де діти активно говорять самі, слухають одне одного, співпереживають і розвивають діалогічне мовлення як засіб пізнання світу та себе. Зокрема, розвиток діалогічного мовлення дитини продовжується вдома, де родина є першим і найстабільнішим мовленнєвим середовищем. Дитина вчиться слухати, ставити запитання і реагувати на думки інших, а батьки стають партнерами вихователів у щоденній практиці мовлення. Емоційно комфортне середовище сприяє охочому спілкуванню: батьки уважно слухають, не перебивають і не виправляють дитину, а спонтанні розмови під час ігор, прогулянок або побутових справ формують навички діалогічного мовлення [1]. Інтерактивні ігри та вправи стимулюють діалог дитини та батьків, навчають домовлятися, пояснювати дії й реагувати на інших, одночасно зміцнюючи емоційний зв'язок. Позитивне налаштування дитини на онлайн-зустрічі та активну участь у них, м'яке підштовхування до відповіді забезпечує партнерство в розвитку діалогічного мовлення.

Організація батьками роботи з розвитку діалогічного мовлення дитини вдома в асинхронному режимі, виконання методичних порад педагога забезпечують високорезультативну партнерську співпрацю дорослих. Домашні мовленнєві завдання (короткі бесіди, ігри, запитання дня та ін.) допомагають дитині спілкуватися частіше і природніше. Головне – зберігати природність спілкування: розмови не повинні перетворюватися на навчання чи перевірку знань. Батьки можуть надсилати відео, аудіо або фото як дружній зворотний зв'язок, а спільний чат із педагогом створює командну взаємодію.

Доповнення зазначеного щоденним обговоренням планів, спільних справ, переглянутих мультфільмів і прочитаних творів розвивають словниковий запас, емоційну чутливість, вміння висловлювати власні думки та природність ведення діалогу. Окрім того, регулярні родинні «мовленнєві ритуали» допомагають формувати звичку до спілкування та впевненість у власних мовленнєвих можливостях, забезпечуючи безперервний розвиток діалогічного мовлення. Наприклад, ефективним способом розвитку мовлення дитини є «вечірні розмови» – короткі щоденні діалоги батьків із дітьми про події, враження та почуття. Простими питаннями, як-от «Що тебе сьогодні здивувало?» або «З ким ти сміявся?», дитина вчиться аналізувати досвід, висловлювати думки та слухати співрозмовника.

Корисним доповненням є «питання дня»: вранці дитині пропонують цікаве запитання, над яким вона міркує вдень і обговорює ввечері (наприклад, «Що робить людину доброю?»). Це стимулює уяву, логічне мислення та формує власну позицію без тиску на «правильну» відповідь. Ще один ритуал – обговорення після спільного читання або перегляду мультфільмів. Обговорення героїв та їхніх вчинків, подій із ними допомагають дитині осмислювати сюжет, розуміти мотиви та демонструвати зазначене під час спілкування [4].

Ефективними для розвитку діалогічного мовлення дітей сташого дошкільного віку є сімейні «діалогічні ситуації», наприклад, радитися з дитиною про вечерю, фільм чи облаштування кімнати – це навчає домовлятися, аргументувати

і слухати інших.

Ігрова діяльність – природне середовище, у якому мовлення розвивається найактивніше. У грі дитина говорить не тому, що «треба», а тому, що хоче домовитися, пояснити, пожартувати. Наприклад, гра «Таємний предмет» на розвиток уміння ставити запитання. Один із учасників загадує предмет, а інший намагається відгадати його, ставлячи питання, на які можна відповісти лише «так» або «ні». Наприклад: «Це живе?», «Це можна з'їсти?», «Це велике?». Така гра формує мовленнєву ініціативу, навчає логічно будувати діалог і дотримуватися черговості реплік. «Хто я?» – гра, у якій дитина обирає персонажа, а батьки за допомогою запитань намагаються здогадатися, хто це. Після цього ролі змінюються. Гра стимулює активне мислення, а також вчить дитину описувати предмети та явища словами, не називаючи їх прямо. «Що було б, якби...» - гра, в якій батьки та діти ставлять одне одному питання про фантастичні ситуації: «Що було б, якби дерева могли говорити?», «Що було б, якби люди жили у хмарах?», «Що було б, якби коти ходили до дитсадка?» Треба вигадати, як би це виглядало, і пояснити свою ідею. У процесі розмови виникає діалог, в якому можна уточнювати, ставити додаткові запитання, погоджуватися або жартома заперечувати. Ця гра розвиває фантазію, та головне – тренує природне вміння ведення діалогу. Коли вихователь і батьки працюють разом, дитина отримує підтримку постійно, а діалогічне мовлення розвивається природно, легко та із задоволенням.

Отже, в умовах дистанційної форми здобуття освіти роль батьків у розвитку діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку набуває особливої значущості. Саме батьки виступають основними посередниками між дитиною та освітнім середовищем, забезпечуючи не лише технічну підтримку, а й створюючи умови для живого мовленнєвого спілкування. Активна участь дорослих у щоденних комунікативних практиках, стимулювання діалогу в побутових та ігрових ситуаціях, а також емоційна відкритість і готовність до спілкування є провідними чинниками формування діалогічної компетентності дошкільників. Успішна реалізація зазначених завдань у контексті дистанційної форми освіти можлива лише за умови партнерської взаємодії між педагогами та батьками, спрямованої на підтримку мовленнєвої активності дітей, розвиток навичок слухання, висловлення думок і побудови змістовного діалогу.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах : підручник. Вид. 2-ге, доповнене. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 704 с.
2. Д'яченко К. О., Омеляненко А. В. Розвиток діалогічного мовлення дітей старшого дошкільного віку в процесі інтеграції традиційних та комп'ютерних ігор. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку* : матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (24-25 квітня 2024 року) : збірник тез. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 107–109.
3. Макаренко С.І. Дистанційне навчання як стратегічний вектор розвитку освіти Донеччини. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. 2017. №1. С. 18-23.
4. Організаційно-педагогічні умови залучення батьків до використання дидактичних можливостей цифрового середовища в освіті дітей раннього та дошкільного віку: методичний посібник. За наук. ред. С. А. Васильєвої. Івано-Франківськ: НАІР, 2024. 88 с.

5. Положення про дистанційну форму здобуття дошкільної освіти: затв. Наказом Міністерства освіти і науки України 26 червня 2025 року № 926. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0996-25#Text>

**АГРАМАТИЗМИ У МОВЛЕННІ ДІТЕЙ
ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ
ЯК ПЕРЕШКОДА ДЛЯ РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ**

*Катерина Крутій, доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної освіти
Наталія Гребенюк, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю «Дошкільна освіта»*

**AGRAMATISMS IN THE SPEECH OF CHILDREN WITH GENERAL
SPEECH UNDERDEVELOPMENT
AS AN OBSTACLE TO THE DEVELOPMENT OF DIALOGUE**

*Kateryna Kruty, doctor of pedagogical sciences,
professor of the preschool education department
Nataliia Hrebeniuk, master's student in Preschool education*

Анотація: У статті розглянуто проблему аграматизмів у мовленні дітей дошкільного віку, зокрема у тих, хто має загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ). Автори акцентують на тому, що діалогічне мовлення є найбільш складною формою комунікативної діяльності. Для дітей із ЗНМ це становить особливу трудність через фонетико-фонематичні порушення, бідність словникового запасу та недостатнє оволодіння граматичними нормами. Запропоновано авторське визначення аграматизмів та класифікацію їх видів, наведено приклади типових помилок, продемонстровано, як вони впливають на якість діалогічної взаємодії. Значну увагу приділено віковим особливостям: від природних помилок у молодших дошкільників до сигналів мовленнєвих відхилень у старшому дошкільному віці.

Ключові слова: аграматизми, діти з загальним недорозвиненням мовлення, діалогічне мовлення.

Abstract: The article considers the problem of agrammatisms in the speech of preschool children, in particular those with general speech underdevelopment (GSD). The authors emphasize that dialogic speech is the most complex form of communicative activity. For children with GSD, this is a particular difficulty due to phonetic-phonemic disorders, poor vocabulary, and insufficient mastery of grammatical norms. The author's definition of agrammatisms and the classification of their types are proposed, examples of typical errors are given, and how they affect the quality of dialogical interaction are demonstrated. Considerable attention is paid to age-related characteristics: from natural errors in younger preschoolers to signals of speech deviations in older preschoolers.

Keywords: agrammatism, children with general speech underdevelopment, dialogic speech

Діалогічне мовлення вважається найскладнішою формою комунікативної діяльності, адже воно передбачає взаємодію принаймні двох учасників, швидке перемикавання уваги, адекватність мовленнєвих реакцій, уміння враховувати контекст ситуації та позицію співрозмовника. Якщо монолог може бути підготовленим, відшліфованим та відтвореним у зручному для дитини темпі, то